

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SHEHAP

SHEHAP

Nuorten seksuaalisen häirinnän ehkäisy

Käsikirja
opettajille

Yhteenveto

1. Johdanto
2. Seksuaalikasvatus kouluissa
3. Seksuaalinen häirintä koulussa
4. Ehdotuksia
5. Viitteet

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SHEHAP

Johdanto

Koululla on keskeinen rooli terveyden edistämisessä ja sairauksien ehkäisyssä kouluympäristössä. Kouluterveydenhuollon kehittymistä edesauttoi Ottawa Charter vuonna 1986, jonka ansiosta kouluterveydenhuolto alkoi kiinnittämään huomiota terveyden edistämiseen eikä enää vain tartuntatautien ehkäisyyn ja valvontaan. (Direção- Geral da Saúde (DGS), 2015)

Oppilaiden tarpeiden perusteella kehitetään koulujen terveyden edistämistä tukevat opetus- ja oppimisprosessit, jotka edistävät terveyslukutaidon tason nostamista sekä koulu-yhteisön elämäntapojen ja oppimistulosten parantamista (DGS, 2015).

Tämä käsikirja on tarkoitettu työkaluksi yläkoulun opettajille nuorten seksuaalikasvatuksen edistämiseen, jotta nuoret voivat tehdä tietoisia, vastuullisia, ja terveellisiä valintoja elämässään. Käsikirjan tarkoituksena on myös painottaa opettajille seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyn tärkeyttä kouluissa.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SHEHAP

Seksuaalikasvatus koulussa

Yhdistyneiden kansakuntien kasvatustieteen ja kulttuurin järjestö (UNESCO, 2010) määrittelee seksuaalikasvatuksen seuraavasti:

Seksuaalikasvatus

Yhdistyneiden kansakuntien kasvatustieteen ja kulttuurin järjestö (UNESCO, 2010) määrittelee seksuaalikasvatuksen seuraavasti: seksuaalikasvatus, "länmukaisena ja kulttuurisesti relevanttina lähestymistapana seksin ja ihmissuhteiden opetukseen, joka tarjoaa tieteellisesti tarkkoja, realistisia ja ei- tuomitsevaa sisältöä. Seksuaalisuuskasvatus tarjoaa mahdollisuuden tutustua omiin arvoihin ja asenteisiin sekä kehittää päätöksenteko-, viestintä- ja riskinvähentämistaitoja suhteessa moniin seksuaalisuuden näkökohtiin." (UNESCO, 2010, s. 2)

Maailman terveysjärjestö WHO (2022) määrittelee murrosiän puolestaan: elämänvaiheena lapsuuden ja aikuisuuden välillä, 10–19 vuoden iässä. Nuoruus on tärkeä kehitysvaihe terveen elämän käsitteiden hankkimiseksi. WHO katsoo, että voidakseen kehittyä terveesti, tarvitsevat nuoret iästä riippuvaista asianmukaista tietoa.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SHEHAP

Koulua voidaan pitää etuoikeutettuna seksuaaliopetuksen paikkana, koska juuri siellä nuoret viettävät suurimman osan ajastaan. Koulu on usein myös paikka, jossa ensimmäiset rakkauskokemukset ilmestyvät. (Ramiro ym. 2010; Kazdough ym. 2019.)

Toisaalta Kazdough ym. (2019) katsovat, että kouluilla on myös keskeinen rooli seksuaalisen riskikäyttäytymisen ja sukupuolitautilien vähentämisessä. Siitä ei ole näyttöä, että koulujen seksuaalikasvatus olisi lisännyt nuorten seksuaalista aktiivisuutta tai riskikäyttäytymistä. (WHO, 2018)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SHEHAP

Seksuaalinen häirintä koulussa

Seksuaalinen häirintä kouluissa on maailmanlaajuinen ilmiö ja kansanterveysongelma, joka vaikuttaa kaikkiin sukupuoliin, mutta tyttöjä usein häiritään enemmän. (Hill & Kearl, 2011, Gadin & Stein, 2019; Sakellari ym. 2022).

Euroopan unionin direktiivi (2006/54/EY) määrittelee seksuaalisen häirinnän seuraavasti: "Ei-toivottua seksuaalista käyttäytymistä, joka esiintyy sanallisessa, ei-sanallisessa tai fyysisessä muodossa, jonka tarkoituksena on loukata henkilön ihmisarvoa, erityisesti luomalla pelottava, vihamielinen, alentava, nöyryyttävä tai loukkaava ympäristö."

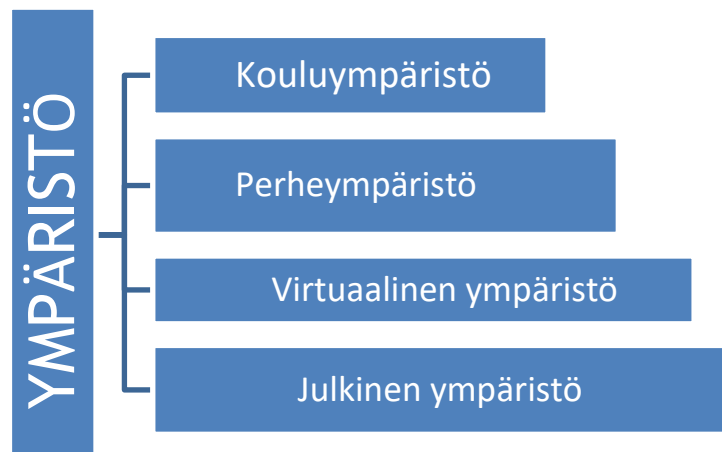
Toisen määritelmän mukaan seksuaalinen häirintä on sukupuoleen perustuvan väkivallan ja syrjinnän muoto; voi vakavasti rajoittaa henkilön ihmisarvoa sekä fyysistä ja moraalista eheys ja voi aiheuttaa erilaisia yksilöllisiä, sosiaalisia, organisatorisia ja taloudellisia vaikutuksia (Matos ym. 2022).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SHEHAP

Seksuaalista häirintää tapahtuu usein sellaisessa **paikassa**, jota nuori pitää turvallisena. Tuoreen tutkimuksen (Sakellari ym. 2022), nuoret tunnistivat seuraavat mahdolliset paikat, joissa seksuaalinen häirintä voi tapahtua:

Seksuaalinen häirintä voi toteutua seuraavilla tavoilla: Henkilökohtaisessa kontaktissa, ja se voi olla sanallista, ei-sanallista ja fyysistä; tai virtuaalisesti, esimerkiksi sosiaalisten verkostojen kautta, matkapuhelimella tai sähköpostilla (Matosille ym. 2022; Hill & Kearl, 2011). Eräät tutkimukset raportoivat (Gadin & Stein, 2019; Matos ym. 2022), että seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutumiseen liittyy joukko kielteisiä terveysvaikutuksia, joiden seurauksena uhrit voivat kokea:

- ahdistusta
- heikentynyttä fyysistä kuntoa
- tyytymättömyyttä elämään
- pelkoa

- ✚ epäsuosiota
- ✚ sosiaalista eristäytymistä
- ✚ trauman oireita
- ✚ syyllisyyttä
- ✚ häpeää
- ✚ luottamuksen menetystä
- ✚ unihäiriöitä
- ✚ syömisongelmia
- ✚ päihteiden väärinkäyttöä
- ✚ masennusta.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SHEHAP

Nämä negatiiviset vaikutukset voivat vaikuttaa myös koulusuorituksiin, joten seksuaalisen häirinnän uhrilla voi esiintyä:

- ✚ heikentynyttä suorituskkyä koulussa
- ✚ vähentynyttä osallistumista luokassa
- ✚ tiettyjen paikkojen välttämistä koulussa
- ✚ koulupelkoa
- ✚ poissaoloja.

(Hill & Kearl, 2011; Gadin & Stein 2019)

Nämä tekijät voivat vaarantaa tunnetasolla uhrin suhtautumisen perhe-elämään sekä muihin sosiaalisiin suhteisiin (Matosin ym. 2022). Seksuaalinen häirintä on tavallisesti ali-ilmoitettu teko virallisomaisille. Syyt voivat kohtua koston pelosta, tietämättömyydestä tai luottamuksen menetyksestä. (ForMatos ym. 2022.)

Yleisimmät yläkouluikäisten nuorten käyttämät strategiat joutuessaan seksuaalisen häirinnän uhreiksi ovat:

- ✚ Älä tee mitään.
- ✚ Yritä välttää tilannetta.
- ✚ Mene pois.

Seksuaalinen häirintä on maailmanlaajuinen ongelma, jota toteutetaan eri tavoin ja sillä on monia haitallisia vaikutuksia nuoriin. Siksi on välttämätöntä, että koulut levittävät, kehittävät ja toteuttavat strategioita sen estämiseksi.

Hill & Kearlin (2011) tekemässä tutkimuksessa esitettiin strategioita seksuaalisen häirinnän estämiseksi kouluissa:

- ✚ Luo ja levitä seksuaalista häirintää koskevaa politiikkaa.
- ✚ Laadi ohjeet siitä, miten toimia seksuaalista häirintää koskevan tapauksen tultua ilmi (toimintaohje).
- ✚ Levitä tietoa seksuaalisesta häirinnästä, joka sisältää määritelmän, mitä se on, mitkä koulun käytännöt ovat ja mitä oppilaat voivat ja mitä heidän pitäisi tehdä, jos heitä häiritään tai he todistavat sitä tapahtuvan toiselle.
- ✚ Nimeä opettaja koordinoimaan koulun seksuaalista häirintää koskevaa politiikkaa ja vastaanottamaan seksuaalisen häirinnän ilmoitukset;

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SHEHAP

Lähteet

Direção-Geral da Saúde. (2006). Programa Nacional de Saúde Escolar. Lisboa: Direção-Geral da Saúde. <https://www.sns.gov.pt/wpcontent/uploads/2016/10/ProgramaNacionaldeSaúdeEscolar.pdf>

Direção-Geral da Saúde. (2015). Programa Nacional de Saúde Escolar. Lisboa: Direção-Geral da Saúde. <https://observatorio-lisboa.eapn.pt/ficheiro/Programa-Nacional-de-SaúdeEscolar-2015.pdf>

Direção-Geral da Educação & Direção-Geral da Saúde (2017). Referencial de Educação para a Saúde. Disponível em: http://www.dge.mec.pt/sites/default/files/Esaude/referencial_educacao_saude_or_igina_4julho2017_horizontal.pdf

Diretiva 2006/54/CE do Parlamento Europeu e do Conselho, de 5 Julho de 2006, relativa à aplicação do princípio da igualdade de oportunidades e da igualdade de tratamento entre homens e mulheres em matéria de emprego e de trabalho. (2006). <https://eurlex.europa.eu/legal-content/PT/ALL/?uri=CELEX:32006L0054>

Gådin. K. & Stein, N. (2019). Do schools normalize sexual harassment? An analysis of a legal case regarding sexual harassment in a Swedish high school. Gender and Education. 31(7), 920-937, DOI: 10.1080/09540253.2017.1396292

Hill, C. & Kearl, H. (2011). Crossing the line: Sexual Harassment at School. AAUM. <https://www.aaup.org/app/uploads/2020/03/Crossing-the-Line-Sexual-Harassment-at-School.pdf>

Kazdoun, H., El-Ammari, A., Bouftini, S., Fakir, S. & El Achhab, Y. (2019). Perceptions and intervention preferences of Moroccan adolescents, parents, and teachers regarding risks and protective factors for risky sexual behaviors leading to sexually transmitted infections in adolescents: qualitative findings. Reproductive Health. 16(1). p. 1-17. <https://doi.org/10.1186/s12978-019-0801-y>

Matos, M. Machado, H., Morais, P., Rodrigues, E. & Isaías, M. (2022). Orientações para prevenção do assédio. Universidade do Minho. https://www.uminho.pt/PT/uminho/Informacao-Institucional/Planos-e-Relatorios/Documents/OPAUM_Orientac%CC%A7oes2022_VF.pdf

Ramiro, L.; Reis, M.; Matos, M.; Vilar, D. (2010). Educação Sexual na Escola: Conhecimentos, Atitudes e Conforto nos Professores dos Ensino Básico e Secundário. Revista de Psicologia da Criança e do adolescente. n.º1. p. 163- 180. <http://hdl.handle.net/11067/93>. <https://doi.org/10.34628/8ast-2210>.

Sakellari, E., Berglund, M., Santala, E., Bacatum, C., Sousa, J., Aarnio, H., Kubiliutė, L., Propas, C. & Lagin, A. (2022). The Perceptions of Sexual Harassment among Adolescents of Four European Countries. Children, 9(10), 1551. MDPI AG. DOI: <http://dx.doi.org/10.3390/children9101551>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2010). Orientação técnica internacional sobre educação em sexualidade: Uma abordagem baseada em evidências para escolas, professores e educadores em saúde. Vol. I. Paris: UNESCO

World Health Organization. (2018). WHO recommendations on adolescent sexual and reproductive health and rights. Geneva. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/275374/9789241514606eng.pdf>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

World Health Organization. (2020). WHO Adolescent pregnancy. <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>

World Health Organization (2022). Adolescent health. https://www.who.int/health-topics/adolescent-health#tab=tab_113

World Health Organization. (2023a). Sexual Health. https://www.who.int/health-topics/sexual-health#tab=tab_2

World Health Organization. (2023b). Sexually transmitted infections (STIs). [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-\(stis\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-(stis))

World Health Organization. (2023c). Sexually transmitted infections (STIs). https://www.who.int/health-topics/sexually-transmitted-infections#tab=tab_1

Kuvat: <https://www.canva.com/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SHEHAP